

EVROPA!!! KULTURNÍ DĚDICTVÍ

RENESSANCE X.

Velcí umělci italské renesance: Michelangelo Buonarroti - sochařské dílo

Michelangelo (1475–1564) se narodil ve florentské rodině vlivného obchodníka Lodovica di Leonardo Buonarroti Simoni. V roce 1498 Michelangelo obdržel objednávku na vyhotovení **Piety pro kostel sv. Petronely (obr. 1)**. Podle smlouvy to měla být nejkrásnější mramorová socha v Římě. Je zajímavé, že z ikonografického hlediska Michelangelo neměl žádné italské vzory, neboť toto téma bylo takřka exkluzivně záalpské. Dnes je pieta umístěna ve svato-petrském chrámu v Římě. Po návratu do

Florence Michelangelo obdržel v roce 1501 zakázku na vytvoření gigantické sochy **David** (obr. 4), jež měla vyjadřovat jak tradiční florentský patriotismus, tak také ctnosti a étos italského humanismu. Pro více než čtyřmetrovou sochu Michelangelo obdržel mramorový blok, jehož rozměry byly nejen nevhodné, ale kámen byl nekvalitní, plný kazů a usazenin. Mistrovi se nakonec po tříletém úsilí povedlo vytesat překrásnou antikizující sochu nahého Davida v plné mužné kráse a síle,

obr. 1

kteřá nicméně u obyčejných Florentanů vzbuzovala pohoršení. V roce 1505, byl Michelangelo papežem Juliem II povolán do Říma, aby vytvořil jeho náhrobek pro **kostel San Pietro in Vincoli**. Celý projekt se stal Michelangelovou noční můrou, která jej trýznila celých čtyřicet let a mistr mezi tím vytvořil řadu vynikajících děl. Mezi ně patří například umírající otrok z let 1513 až 1516 (obr. 3). Od roku 1520 navíc Michelangelo pracoval na návrzích pro další **dva náhrobky Medicejských** – Lorenza a jeho strýce Giuliana, jež jsou dnes umístěny v kapli Medicejských v nové sakristii florentského kostela San Lorenzo. Několik pouhých dní před svou smrtí (1564) pracoval mistr na soše Piety v literatuře známé jako **Pieta Rondanini (obr. 2)**. I když je sousoší nedokončené, je nesmírně expresivní, emotivní a formálně stojí na samé hranici moderního sochařství.

Daniela RYWIKOVÁ

obr. 2

obr. 3

obr. 4

OSTRAVA!!! RODINNÉ STŘÍBRO

HALDA EMA

Haldy vytěžené hlušiny a odvaly továrních odpadů bývaly stigmatem industriálních měst už od počátků průmyslové revoluce – stejně jako mlha, popílek a saze. V Ostravě se však haldy staly nejen součástí panoramatu města, ale i magickou ikonou – podobně jako těžní věže a komíny. V běžném povědomí tak stále vězí představa černé Ostravy a jejích obyvatel jako mourem umazaných horníků. A přitom už se zde dávno netěží, vítkovické pece vyhasly, z těžních věží jsou muzea – a poslední viditelná halda je milosrdně pokryta náletovými dřevinami.

Hlubinné dolování černého uhlí v Ostravě znamenalo nutnost uložit na skládky zhruba tolik kamene, kolik bylo vytěženého uhlí. Haldy představovaly problém nejen pro životní prostředí, ale soustřeďovaly kolem sebe i svéráznou sociální problematiku. Jako symbol, jako kondenzát sociálních křivd a tragických lidských údělů vidí haldy třeba Petr Bezruč nebo Anna Maria Tilschová. Jejich paradoxní krásy v ošklivosti si nepovšiml jen Jan Zrzavý, když do Ostravy zabloudil z Prahy, ale i místní malíři – třeba Vilém Wünsch nebo Helena Salichová.

Haldy z Černé louky, zvané kdysi „ostravské Alpy“, z centra města zmizely ve 30. letech 20. století. I ostatní hromady kameniva a průmyslových odpadů postupně pohltily železniční a silniční násypy, bažiny a rybníky, nebo byly rekultivovány a splynuly s prostředím. Jen jediná – halda Ema – se ze Slezské Ostravy vypíná nad centrem města jako „ostravský Mount Everest“.

Je zajímavé, že už na konci 80. let, kdy Ostrava vstoupila do své postindustriální éry, někdo objevil genia loci tohoto posledního nápadného svědka někdejších heroických časů. Jiří Surůvka vzpomíná, jak nezávislá scéna ostravských výtvarníků na sklonku husákovské normalizace pořádala ilegální výstavy v nepřístupných houštinách haldy Ema. I v 90. letech literáti a nadšení lokálpatrioti sdružující se kolem Černého pavouka, Landeku, Klubu za starou Ostravu či Fiducie cítí magickou přitažlivost kuželovitého kopce, z něhož je lepší výhled na město než z radniční věže. Jan Balabán se zmiňuje o „útěše Červené haldy“. Petr Hruška sem vodí Pražáky, aby viděli, na co jsou Ostraváci hrdí.

A opravdu – i široká ostravská veřejnost

přijala haldu Emu za svou. Stala se chráněnou lokalitou. Město nechalo vybudovat turistickou stezku a informační tabule. Na letošní novoroční výstup na haldu přišla tisícovka nadšenců!

Vladimír ŠILER

Novoroční výstup v roce 2013.
Foto: Ing. Jaroslav MÍNKA

Pohled z haldy Ema na panorama Vítkovic.
Foto: Vladimír ŠILER

výška	původně až 330 m, nyní 315 m, nejvyšší bod historického jádra Ostravy, v rámci velké Ostravy třetí nejvyšší bod
tvar	kuželovitá halda
objem	4,2 mil m ²
historie	nasypávání zhruba 1920–1960, definitivní ukončení 1995
složení	karbonské horniny hrušovských a petřkovických vrstev: pískovec (20 – 40 %), jílovec (30 – 45 %), prachovec (15 – 30 %)
původ	jáma Ema, jáma Terezie, koksovna Trojice, průmyslový odpad, stavební, komunální a domovní odpad (např. suť z rozbombardovaných domů v poválečném období)

Pokyny pro formátování příspěvků

Příspěvky prosíme odevzdávejte ve formátu Word libovolné verze (doc, docx), případně v OpenOffice libovolné verze (odt) nebo ve formátu rtf. Pokud váš text obsahuje zvláštní znaky z cizích jazyků, napište, prosím, k textu dovětek s upozorněním. Fotografie zasílejte v samostatných souborech (např. jpg, nikoli vložené do textového souboru). U všech snímků uvádějte popis a jméno autora. Redakce si vyhrazuje právo texty gramaticky opravovat, drobně stylisticky upravovat, v případě potřeby zaslané články krátit. Příspěvky do dubnového čísla zasílejte e-mailem na adresu listyff@osu.cz nejpozději do 26. 4. 2013. Příspěvky zaslané po tomto datu nemohou být do dubnového čísla zařazeny.

Listy Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě č. 3/2013 - březen, ročník čtvrtý. LISTY JSOU NEPRODEJNÉ

Redakční rada: ThLic. Vladimír Šiler, Dr., doc. PhDr. Eva Mrhačová, CSc., PhDr. Jan Vorel, Ph.D, Mgr. Jana Bolková, Bc. Vladimír Mičulka, Bc. Tereza Čapandová. Barevná elektronická verze Listů je dostupná na webu FF OU v rubrice Ze života fakulty na adrese: <http://periodika.osu.cz/listyff>

©Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013

UNIVERZITY STARÉHO A NOVÉHO SVĚTA

Mgr. Christopher HOPKINSON, Ph.D.,

je jediný člen našeho akademického sboru, který vystudoval nejprestižnější evropskou vysokou školu – Oxfordskou univerzitu.

Po absolvování oxfordských bakalářských studií filologie – oborů bohemistika a germanistika – vystudoval v Česku, na Slezské univerzitě v Opavě, magisterské studium anglické filologie. Doktorskou práci z anglistiky úspěšně obhájil na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Na naší katedře anglistiky pracuje doktor Hopkinson od roku 1999.

Vynikající znalost češtiny (ovládání českého pravopisu by mu mohli závidět mnozí vysokoškolsky vzdělaní Češi) mu umožňuje věnovat se na katedře anglistiky především translátologickým disciplínám a kontrastivní analýze angličtiny a češtiny.

Je autorem řady knižních překladů a odborných studií zveřejněných v Česku i v zahraničí.

Chris Hopkinson má dvě velká hobby: cestování (právě připravuje prázdninovou automobilovou cestu po pyrenejském poloostrově) a vaření. (Neměli bychom jej přihlásit do pořadu „Prostřeno“?) Měl ještě třetího aktivního „koníčka“ – fotbal, dnes se mu však věnuje pouze jako divák.

Pane doktore Hopkinese, jsme velmi rádi, že Vás u nás máme. Přejeme Vám všechno dobré, hodně úspěchů ve vědě a hodně krásných zážitků při cestování.

Eva MRHAČOVÁ

„Jak to chodí v Oxfordu“

(z pohledu studenta)

V Oxfordu jsem vystudoval standardní 4-letý bakalářský program „Modern Languages“ – moderní filologie. V tomto programu se většinou studují dva jazyky zároveň, a tak moje volba padla (z různých složitých důvodů) na germanistiku a bohemistiku.

Asi nemá smysl tady dlouho vyprávět o tom, jaké architektonické skvosty Oxford nabízí, protože o tom si může každý udělat obrázek sám, ať už jako turista nebo jako googlovač. Určitě zajímavější bude pár řádků o tom, jak se v Oxfordu vlastně studuje a čím se studium liší od českého vysokého školství.

V prvé řadě je třeba říct, že Oxford není žádná „typická“ britská univerzita. Oxford a Cambridge jsou zvláštní případy a dohromady tvoří svět sám pro sebe. Obě slavné univerzity jsou magnety pro studenty z celého světa, takže studentský život tam má velmi kosmopolitní rozměr. Na to si člověk překvapivě rychle zvykne a je to nesmírně pěkné.

Hlavní zvláštnost Oxfordu (podobně jako Cambridge) spočívá ve struktuře univerzity, která se skládá nejen z fakult a ústavů, ale i z takzvaných „colleges“. Toto v zásadě nepřeložitelné slovo (běžný překlad jako „kolej“ není adekvátní) značí samostatnou jednotku, která nespadá pod přímou kontrolou rektorátu ani fakult, ale existuje vedle nich a žije svůj vlastní život.

Colleges původně vznikly ve středověku jako samostatné akademické komunity, ze kterých se pak postupně utvářela univerzita jako celek. Podařilo se jim však zachovat značnou míru samostatnosti, takže univerzita dosud tvoří jakousi volnou federaci těchto jednotek. Je jich v Oxfordu dohromady třicet osm a fungují jako jistý mezičlánek mezi studentem a univerzitou. Členové colleges jsou nejen studenti, ale i akademici (tzv. „fellows“, což v překladu znamená společníci). V zásadě všichni oxfordští akademici mají příslušnost nejen k té či oné fakultě, ale i ke své college. Colleges jsou navíc interdisciplinární, takže členové obvykle pokrývají celou škálu oborů od biochemie po bohemistiku. Jinými slovy je to typický anglický mišmaš – a to vůbec nemyslím hanlivě. Takový organický, nesystemový přístup je Britům velmi vlastní; tím se výrazně lišíme od středoevropského kulturního prostoru. Prostě se jede podle hesla: Když to funguje, proč do toho fušovat? Není to špatný přístup, měli byste to někdy zkusit...

Možná se ptáte, k čemu ten podivně nesystematický systém vlastně je. Jeho smysl spočívá v tom, že většina výukových aktivit se odehrává na úrovni colleges, nikoliv na úrovni fakult. Fakulty (v mém případě to byla Faculty of Medieval and Modern Languages, tedy Filologická fakulta) poskytují určitý zastřešující rámec pro výuku daného programu napříč celou univerzitou; mají své centrální knihovny a organizují i přednášky,

Broad Street – jedna z hlavních tahů středem města

na které mohou chodit studenti ze všech colleges. Ovšem tyto přednášky hrají v systému výuky docela okrajovou roli. Studium v Oxfordu se uskutečňuje převážně formou takzvaných „tutorials“. Tutorial je individuální seminář, kde je přítomen kromě vyučujícího buď jeden nebo dva studenti (občas dokonce i tři, ale to už začíná být přelidněno). Tyto tutorials jsou těžištěm oxfordského systému výuky a jsou organizovány právě na úrovni colleges. Konají se pravidelně, minimálně jednou týdně (takže pokud někdo studuje dva jazyky, zpravidla má tutorial dvakrát týdně) a témata se odvíjejí od studijního plánu. Student vždy přednese nějakou

Pokračování na str. 4

„Jak to chodí v Oxfordu“

svou písemnou práci na dané téma a pak se k tomu rozvíjí kritická diskuze – nejen k tématu studentovy práce, ale i k její struktuře a způsobu argumentace. Student tak nejenže získává spoustu odborných znalostí, ale také se učí nahlížet na danou problematiku z různých úhlů pohledu a v neposlední řadě se učí pohotově reagovat na kritiku a fundovaně obhajovat vlastní myšlenky.

Výhody tohoto systému jsou zřejmé. Znamená to pravidelnou příležitost setkat se s odborníkem a věnovat se vlastnímu akademickému vývoji. Pro studenty je to unikátní možnost – celou hodinu mají „svého“ odborníka (který je často světově uznávaná autorita) jen pro sebe. Samozřejmě je to velice náročná forma výuky – nejen pro studenta (který se nemůže schovat někde vzadu a doufat, že ho během hodiny nikdo neprobudí), ale i pro vyučujícího. Ale tento systém je právě to, co odlišuje Oxford a Cambridge od ostatních britských univerzit a do velké míry může za to, že tyto dvě instituce se pravidelně umísťují v první desítce mezinárodních žebříčků vysokých škol. Je to systém, který nejenže podporuje, ale přímo vyžaduje samostatné myšlení. Toto myšlení samozřejmě musí být založeno na dobrém faktografickém základu, který si student musí opatřit sám – ale biflování bez souvislostí se necení. Podobně se nenosí horlivé stoupenectví nějaké „školy“ nebo přezývování názorů obdivovaných autorit. To patří tak na střední školu, ale od inteligentního dospělého jedince se čeká víc. Zkrátka kdo neumí přemýšlet, formulovat vlastní názor a pak tento názor fundovaně obhájit, nemá v Oxfordu co pohledávat (a asi by se tam stejně nedostal, nebo by to moc dlouho nevydržel).

Známa lávka přes New College Lane

Oxford se liší od českých univerzit nejen strukturou, ale také systémem zkoušení. Zkoušky jsou písemné, což je v Británii běžné. Ústní zkoušky existují jen v některých oborech – logicky mezi ně patří i cizí jazyky, kdy je nutné ověřovat jazykové dovednosti. Ale i ve filologických oborech má drtivá většina zkoušek písemnou formu. Písemné zkoušky samozřejmě nemají podobu testu nebo jakéhosi výběru ze čtyř možností; zkouška je většinou tříhodinový blok, během kterého student musí napsat dva nebo tři souvislé texty čili mini-eseje na daná témata, čímž má prokazovat (teď aspoň v ideálním případě) své odborné znalosti, zajímavost myšlení, argumentační dovednosti a schopnost jasněho vyjadřování. Na konci první ročníku se konají postupové zkoušky do dalších ročníků. V průběhu dalších studijních ročníků je počet zkoušek minimální, protože téměř vše se odvíjí od individuálních tutorials, takže student pravidelně píše

desítky stran textu týdně a pořád něco prezentuje a obhajuje. Valná většina zkoušek je koncentrována do jednoho intenzivního bloku úplně na konci studia – to jsou tzv. final examinations, neboli finals. Svým způsobem je to něco jako státní zkouška, jenže rozsah finals se s rozsahem českých státnic absolutně nedá srovnat. Final examinations zpravidla trvají zhruba tři týdny a skládají se z asi patnácti tříhodinových písemných zkoušek. Některé dny píše student tři hodiny dopoledne i tři hodiny odpoledne, některé dny jenom tři hodiny, a některé dny má volno. Jedno je ale téměř jisté. Zkouškové období spadá do května a června, takže obvykle bývá doprovázeno naprosto nádherným počasím, což je v našich končinách celkem ojedinělý jev. A zatímco venku se ostatní šťastlivci kochají krásami (a kráskami) jarního a letního Oxfordu, někteří pořád sedí v neklimatizovaných místnostech a píšou a píšou...

Christopher HOPKINSON

St Edmund Hall – typická oxfordská college

PROF. JAN KLEIN

druhý nejcitovanější český vědec
ve světových tabulkách

K nejdůležitějším měřítkům kvality vědecké práce každého vědce patří citační index.

Z článku publikovaného v příloze Hospodářských novin přejímáme informaci, že podle Web of Science druhým nejcitovanějším Čechem naší planety je v současné době prof. Jan Klein, který pochází z našeho kraje a působí na Pennsylvánské univerzitě v USA. Počet citací, uváděný u tohoto vědce, je závratný – 24 600! Naplňuje nás radostí, že prof. Jan Klein je pravidelným čtenářem našich Listů FF. Jeho článek o studentském životě na této univerzitě, napsaný speciálně pro naše Listy, jsme otiskli v lednovém čísle Listů.

Eva MRHAČOVÁ

DEN S PŘEKLADEM – OPĚT ÚSPĚŠNÝ

Den s překladem 2013 zakončil VIII. ročník studentské překladatelské soutěže

Předjaří je na Filozofické fakultě Ostravské univerzity již tradičně spojeno s vyhodnocením celostátní studentské překladatelské soutěže a jejím slavnostním zakončením – Dnem s překladem. Letos se stal dnem setkání studentů, učitelů a odborníků z oblasti překladatelské teorie i praxe již po osmé. Po celých osm let se překladatelská soutěž i Den s překladem těší jak podpoře vedení fakulty, tak i vytrvalému zájmu studentů – nejen studentů domácích, ale také studentů téměř všech univerzit v České republice, především jejich filozofických a pedagogických fakult. Letos, stejně jako v předchozích letech, zaměstnávaly porotce soutěžní příspěvky z Univerzity Karlovy, Masarykovy a Palackého univerzity, překlady z univerzity Jihočeské, Západočeské i Slezské, nechyběly ani texty studentů Univerzity T. Bati. Hodnotitelé na katedrách se věnovali téměř stovce překladů, z nichž vybrali 24 nejzdařilejších prací k ocenění čestným uznáním.

Program přednáškového dopoledne byl v duchu započaté tradice veden snahou o pestrost, snahou představit zájemcům překlad a překládání v jeho mnoha podobách a polohách. Přítomní si mohli vyslechnout PhDr. Martu Chromou, Ph.D., z Právnické fakulty Karlovy univerzity, PhDr. Zuzanu Jettmarovou, MSc., Ph.D., z Ústavu translátologie FF UK, redaktora nakladatelství Paseka PhDr. Milana Macháčka a překladatelku Mgr. Barboru Gregorovou. A o co přišli nepřítomní? Těm nabízíme alespoň telegrafické poznámky ze studentského zápisníku: právníké texty, kterými právníci plavou jako ryby ve vodě, se vzpírají pochopení laiků i lingvistů, role redaktora se od zajištění uměleckých kvalit textu posunula k manažersko-marketingovým činnostem, i špatný překlad se může dočkat publikace a pak baví i děsí, a pokud překládáte polskou autorku, která píše svůj první román měsíc před maturitou a vymýšlí si v něm nová slova jako na běžícím pásu, zapotíte se.

Po krátkém poledním oddechu se na katedrách cizích jazyků otevřely překladatelské dílny, ve kterých se dostalo prostoru diskusi nad soutěžními překlady

Proděkan Psík předává ocenění bc. Ivu Juráskovi, studentu NMGr. oboru Anglický jazyk a literatura FF OU

– diskusi, která se na některých katedrách každoročně rozvine ve více než tříhodinový překladatelský maratón.

Výběr z nejlepších překladů, v zrcadlovém vydání spolu s texty originálů,

bude všem zájemcům k dispozici v závěru letního semestru ve sborníku Den s překladem VIII.

Renáta TOMÁŠKOVÁ,
Pavel MACHOVSKÝ, student FF

Zleva v řadě hostů: dr. Zuzana Jettmarová, přednáší dr. Marta Chromá, Mgr. Vítězslav Vilímek jako moderátor

Studentští senátoři a zástupci SUS jednali o integraci univerzit

Společné foto všech účastníků výjezdního zasedání

Ve dnech 15. až 17. února proběhlo v Písku u Jablunkova výjezdní zasedání členů studentských komor akademických senátů Ostravské univerzity, Vysoké školy Báňské – Technické univerzity a vedení Stavovské unie studentů. Přítomni byli také někteří zástupci „malých“ fakultních Senátů. Důvodem a zároveň tématem setkání byl proces integrace ostravských univerzit. Důležitost této akce je těžko zpochybnitelná, protože i nemalý počet hlasů studentských senátorů v budoucnu může rozhodnout o případné integraci.

Program zasedání byl poměrně nabitý. Kromě důležitého vzájemného představení zástupců univerzit patřilo k bodům jednání vyhledávání a sestavení seznamu „pro a proti“ integraci ze studentské perspektivy, srovnání informačních systémů, ale také možnosti stravování na obou univerzitách. Účastníci byli dále seznámeni s dokumentem nazvaným Komunikační plán na zvýšení povědomí o sblížování univerzit v rámci cílových skupin VŠB-TU Ostrava a OU. Kvůli tomuto bodu se jako host připojil k jednání i prorektor VŠB-TU Ostrava prof. Jaromír Gottvald,

jenž účastníky s komunikačním plánem blíže seznámil. Rok 2013 totiž je a bude rokem zvyšování povědomí a informovanosti akademické obce i širší veřejnosti o sblížování univerzit. Za tímto

účelem vznikne mnoho dílčích projektů, které jsou právě v komunikačním plánu již zmíněny nebo do něj ještě budou zahrnuty. Jedním z nich je také spuštění webových stránek, které budou o procesu sblížování a událostech s tím spojených průběžně informovat (vsbouspolu.cz). Předseda studentské komory Akademického senátu Ostravské univerzity Adam Soustružník a prezidentka Stavovské unie studentů Jaroslava Kořená ve svém příspěvku přiblížili tu část komunikačního plánu, jež je primárně zaměřena na studenty. Prorektor Gottvald po svém vystoupení rovněž ocenil výše zmíněný seznam pozitiv a negativ integrace (nutno říct, že s převažujícími pozitivy) a stejně tak vysokou míru zájmu o danou problematiku u účastníků zasedání vůbec.

Celá událost proběhla v přívětivé přátelské atmosféře a studenti se jednoznačně shodli na tom, že všechny vedené diskuse jsou přínosné, a že v započaté spolupráci je třeba pokračovat.

Vladimír MIČULKA
student FF

Z konferenčního jednání

Fota: Kateřina POLÍNKOVÁ

Domníval jsem se, že budu gymnazijním profesorem

Rozhovor s prof. PhDr. Janem Šabršulou, DrSc., u příležitosti jeho významného životního jubilea

Prof. PhDr. Jan Šabršula, DrSc., přední český romanista, se v plné svěžesti dožívá 31. března úctyhodných devadesáti pěti let. Jeho celoživotní badatelská činnost má obdivuhodně široký záběr orientující se na obory románské jazykovědy, na francouzskou, italskou, rumunskou, okcitan-skou i klasickou lingvistiku a srovnávací jazykovědu. Jeho pracím se dostalo četných uznání nejen doma, ale i v zahraničí. V roce 2000 udělil prezident Francouzské republiky profesorovi Šabršulovi za dlouholetou významnou vědeckou práci v oblasti francouzské lingvistiky řád Cestné legie (stupeň Chevalier de la Légion d'honneur).

Pan profesor celým svým životem a svou prací dokazuje, čeho může dosáhnout jedinec, když přes všechny překážky a úskalí jde cíleně za svými ideály. A mnohé z toho odkrývá i náš rozhovor.

Pane profesore, v plné aktivitě a svěžesti se dožíváte významného životního jubilea. Jaký je Váš recept na udržení vitality do vysokého věku?

Určitě k tomu přispělo mé dlouholeté členství v Sokole, který nabízel pestrá škála sportovních aktivit, já zde soutěžil ve dvanáctiboji. Od raného dětství jsem se otužoval a až do svých devatenácti let jsem chodil k velké nelibosti dědečka, starosty Bojkovic, převážně naboso. A trasy to nebyly vůbec krátké – například z Bojkovic do Luhačovic a zpět.

Jak se odvíjel Váš život před nástupem na vysokoškolská studia?

V roce 1937 jsem po maturitě na třebíčském gymnáziu nastoupil jako dobrovolník do armády s kvalifikací „schopen bez vady“ s úmyslem podílet se na obraně své vlasti. Úspěšně jsem složil důstojnické zkoušky, byl jmenován velitelem pohraniční pevnosti, avšak v březnu 1939, po obsazení Československé republiky nacistickými vojsky, jsem byl demobilizován. Čas jsem využil k externímu studiu na obchodní akademii, které jsem úspěšně zakončil maturitní zkouškou.

Co Vás přimělo ke studiu francouzštiny a němčiny na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy?

Na gymnáziu v Třebíči jsem osm let studoval latinu a němčinu, čtyři roky francouzštinu. Měl jsem zde štěstí na vynikající profesorku francouzštiny, která skvěle ovládala jazyk i metodiku. Kromě toho vlastnil můj strýc lingvafon (soubor gramofonových desek, kde byly francouzsky nahrané texty a k tomu byly také tištěné texty) a gramofon. Podle nich jsem se učil o prázdninách francouzsky a také německy. Některé z těchto textů znám nazpaměť dodnes. Můj otec, který byl středoškolským profesorem, mi říkával, „S francouzštinou a němčinou se užívíš na každé škole.“ Proto jsem si v roce 1939 zapsal ke studiu na univerzitě francouzštinu a němčinu.

Vaše studium ale přerušila válka.....

Po velkých studentských demonstracích v říjnu 1939 jsem byl 17. listopadu zatčen a deportován do koncentračního tábora Sachsenhausen. Tam jsem se setkal s německými politickými vězni, kteří se k nám chovali velice solidárně.

Pomohla Vám sokolská příprava z dětství a mládí snášet strádání v koncentračním táboře?

V koncentračním táboře byla strava koncentračnická. Snad to byl můj povahový rys, že jsem se dovedl držet. O Vánocích všichni moji kamarádi ronili slzy, ale já odolal. Ale tuto kapitolu mého života odložíme.

Jaký byl Váš osud po propuštění z koncentračního tábora?

Po propuštění z koncentračního tábora

Na měšťanských školách, které měly statut škol hlavních, působily komise pro učitelskou způsobilost. Na podzim 1942 jsem zde složil zkoušky z francouzštiny, němčiny a psaní strojem, na jaře 1943 z latiny a na podzim 1943 i z italštiny. Když jsem se opět v roce 1945 zapisoval ke studiu na Filozofickou fakultu, atmosféra tehdejší společnosti němčině příliš nepřála, proto jsem si vybral francouzštinu a filozofii. Filozofie mne velice zajímala a zároveň byla povinným předmětem vědecké aspirantury. Ostatně jedna z mých posledních publikací se také jmenuje Philosophie du langage („Filozofie jazyka“).

V průběhu vysokoškolského studia jsem v letech 1945-1946 absolvoval stipendijní pobyt ve Francii na univerzitě v Grenoble, kde jsem kromě francouzštiny, filozofie studoval také polštinu a němčinu. Současně jsem zde navštěvoval přednášky a semináře významného lingvisty, fonetika a dialektologa Antonina Duraffoura. Právě profesor Duraffour u mne vzbudil zájem o strukturálně funkční lingvistiku a jako první mne seznámil s principy Pražské lingvistické školy

Kolik jazyků ovládáte?

Francouzsky, německy, zkoušku učitelské způsobilosti mám z latiny, italštiny, angličtiny. V rámci studia vědecké aspirantury jsem skládal zkoušku ze španělštiny a ruštiny. Jako sekundán jsem se učil esperanto a dopisoval si takto s Kanadanem. Ovládám také rumunštinu, pětkrát jsem byl v Rumunsku na letním kurzu rumunského jazyka a literatury a v rumunštině vedl rozhovor v tamějším rozhlase.

Co pro vás znamená umět cizí jazyk?

Kdosi prohlásil: „Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“. Něco na tom je, ale samozřejmě to nejde donekonečna.

Proč jste se rozhodl vydat na vědeckou dráhu a věnovat se lingvistice?

Takovou ambici jsem vůbec neměl. Začal jsem vyučovat na gymnáziu v Kralupech, posléze v Libni a domníval se, že zůstanu středoškolským profesorem. Ale zasáhla náhoda. Mé kolegyni bylo nabídnuto

Šestnáctiletý Jan Šabršula dělá stojku, archiv prof. Šabršuly

Domníval jsem se, že budu gymnazijním profesorem

Rozhovor s prof. PhDr. Janem Šabršulou, DrSc., u příležitosti jeho významného životního jubilea

místo lektorky francouzštiny na vysoké škole, které odmítla. Paní kolegyni jsem požádal, aby tlumočila paní inspektorce můj zájem o tento post a ona mou žádost akceptovala. A tak jsem začal působit na Vysoké škole politických a hospodářských věd v pozici odborného asistenta pro francouzský jazyk. Na počátku svého vysokoškolského působení mi bylo řečeno, že povinností vysokoškolského učitele je pěstovat vědu. Tak jsem se do ní s vervou pustil (smích) a vstoupil do vědecké aspirantury v oboru romanistika.

V pedagogickém působení jsem dále pokračoval na Právnické fakultě a posléze na katedře romanistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde jsem v roce 1957 dokončil aspiranturu. V té době se kandidátská práce obhajovala před vědeckou radou. O plný počet hlasů mne připravil jeden docent podle „paragrafu tři“, který ve mně viděl konkurenta. V roce 1961 jsem byl jmenován docentem, titul doktora filologických věd jsem získal v roce 1964 a v roce 1966 jsem byl ustanoven řádným profesorem.

Považujete se za stoupence některého lingvistického směru? Vycházíte ze strukturalismu, ale zároveň se v lecčem vymezujete například proti Pražskému lingvistickému kroužku.

Jsem členem Pražského lingvistického kroužku, ale domnívám se, že ani nejsem tak příliš věrným členem, protože moje jazykověda je přece jen v určitém slova smyslu svébytná.

Jsou ve vašem díle otázky, oblasti, které jsou pro vás zvláště závažné?

V posledních letech se zabývám intenzivně studiem podstaty a fungování jazykového znaku, což je mým vlastním oborem. Zpočátku jsem měl určitý vztah k sociolingvistice, studoval jsem otázku různých subkódů jazyka a v tom jsem také ovlivnil svou nejlepší absolventku, Jitku Chmelovou-Svobodovou. Rovněž jsem se také zabýval otázkou vidu a povahy děje v různých jazycích.

Vydal jste obrovské množství publikací (přes 420), měl jste rodinu, vyučoval jste na univerzitě. Jak jste zvládal skloubit všechny povinnosti? Pracoval jste i v noci?

V noci jsem nikdy nestudoval. Ale veškerou volnou chvíli jsem věnoval studiu. Moje manželka si mě pamatovala jako sedícího u stroje a píšícího svoje rukopisy.

stroje a píšícího svoje rukopisy.

To je zřejmě osud partnerů akademických pracovníků. Měl jste nebo máte i další koníčky, kromě jazykovědy a sportu?

Do nedávné doby jsem chodil plavat do Podolí. Už autem nejezdím a veřejnou dopravu, vzhledem ke vzdálenosti, nepoužívám. V době svého působení na gymnáziích jsem se studenty jezdil na hory jako lyžařský instruktor a účastnil se bruslařských a cyklistických kurzů.

V průběhu své činnosti na libeňském gymnáziu jsem získal Tyršův odznak zdatnosti.

Studenti vzpomínají, že jste v hodinách recitoval a zpíval. Máte k hudbě blízký vztah?

Od malička jsem rád zpíval a tak je tomu doposud. V rodných Bojkovicích jsem se naučil kopaničářské písně, v Sokole jsme zpívali jak písně pochodové, tak celou škálu písní nepochodových. Zpěv byl také nedílnou součástí mého studia jazyků – vždy jsem se snažil nastudovat píseň v řeči, kterou jsem právě studoval. A dodnes Vám mohu zazpívat písničky v latině, francouzštině, ruštině, angličtině, španělštině nebo třeba italštině (následují zpívané ukázky). V koncentračním táboře jsem se od spoluvězně Williho naučil německé národní písničky.

Jak vzpomínáte na své působení na Filozofické fakultě Ostravské univerzity a její katedře romanistiky?

Vzpomínám rád, setkal jsem se zde se sympatickými lidmi, počínaje paní exděkankou doc. Mrhačovou, paní Bolkovou, dr. Smičkovou a paní Julínkovou, včetně akademických pracovníků katedry romanistiky. Navázal jsem kontakt i s dalšími pedagogy, jako s panem profesorem Myškou a některými členy katedry slavistiky.

Co byste vzkázal studentům francouzštiny a jiných jazykových oborů na FF OU?

Je dobře, že studují cizí jazyky. Při studiu nechtě využívají metodu zpětného překladu. Francouzský text jsem si vždy psal česky a pak ho zkoušel přeložit, což někdy obnášelo spoustu popsaného papíru. Chce to vytrvalost, která přináší zaručený úspěch.

Katedra romanistiky letos také „slaví narozeniny“, 20. výročí svého založení. Co byste jí popřál?

Mnoho zdaru!

A co byste popřál sobě?

To co je nesplnitelné, aby mě moc nezlobila osteoporóza.

Vážený pane profesore, děkuji Vám za rozhovor.

Přejeme Vám pevné zdraví, neutuchající elán a optimismus a těšíme se na opětovné setkání v Ostravě.

Pavlna Žídková, Jana Bolková

Při přebírání řádu Rytíře čestné legie 20. 11. 2000, archiv prof. Šabršuly

Krásné intelektuální odpoledne 13. 3. 2013

nám připravil prof. Stanislav KOMÁREK svou přednáškou
Jak obstát v dnešní společnosti.

Nekonformní myšlenky a názory ke žhavému tématu současnosti proslovil v cyklu „Setkání s osobností“ ve středu 13. března biolog, filozof a spisovatel profesor Stanislav Komárek. Nevšední přednáška přinesla posluchačům nejen zajímavé intelektuální odpoledne, poutavou diskusi, ale zároveň předstřela nové dimenze k přemýšlení.

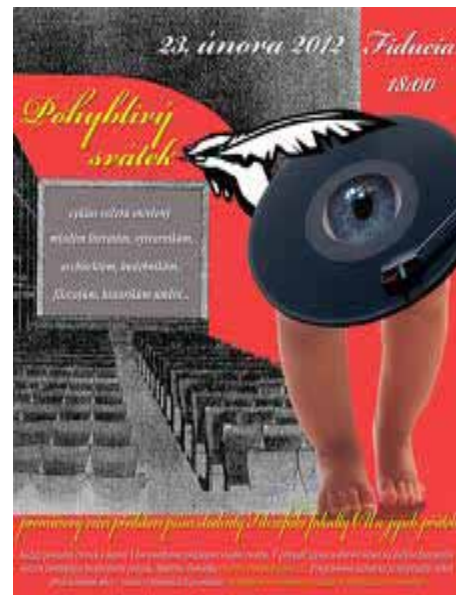
O čem to bylo?

- O začátku konce evropské dominance,
- O období jakéhosi všeobecného šlechtictví, kdy většina má vše, co měla dřív šlechta, aniž si to uvědomuje (čistotu, výběr jídel, možnost cestování.....),
- O tom, jak si v budoucnu zadlužená Evropa bude půjčovat u bohatých asijských bank, které vyhoví – třeba za volné přistěhovalectví – a co bude potom?
- O totální závislosti společnosti na penězích, držitelích moci,
- O společnosti s hlavou a společností bez hlavy,
- O vyhrocených společenských situacích, které nelze vzít zpátky,
- O novodobých pražských „bytových seminářích“ dneška,
- O roli „hmatatelného užitku“,
- O fatálním naivismu („Milé děti, máme tady vedle sebe dvě populace, ta jedna se množí a ta druhá se nemnoží, jak myslíte že to dopadne?“),

- O tom, proč se rodiny rozpadají a reprodukce vázne,
- O tom, že není dobré spoléhat se na instituce,
- O tom, že nic není smutnějšího než přežívání (noc v nádražní čekárně bývá dlouhá...),
- O tom, že na civilizaci, která dbá o to, aby nevyhynula koniklec, je obdivuhodná její bezohlednost vůči sobě samé.

„Cílem přednášky nebylo dát rozum, kam se v dnešní společnosti vrtnout, ale ukázat panoramatický pohled na to, jak se chovat, aby nás Pánbůh při zdravém rozumu zachovati ráčil, a vyzbrojit se veselou myslí a laskavostí.“

Eva MRHAČOVÁ a Jana BOLKOVÁ

PREZENTACE STUDENTŮ LITERÁRNÍ VĚDY FF OU VE FIDUCII

Doktorand Roman Polách představil svou disertační práci na téma Česká poezie 21. století, nakladatelství, literární časopisy, ve které se zabýval poezií nejen pro její umožnění nejenom katarze, ale také pro její schopnost zobrazení „nahého“, demaskovaného světa.

Jana Davidová-Glogarová představila kontroverzní osobnost katolické literatury, Ladislava Jehličku.

prof. Stanislav Komárek

foto: Tomáš RUCKI

Fulbrightova komise a Filozofická fakulta Ostravské univerzity
Vás srdečně zvou na seminář

STIPENDIJNÍ POBYTY V USA

pro pedagogy a studenty magisterských a doktorských programů

KDY?

ve čtvrtek 4. 4. 2013 v 14:10 hod.

KDE?

v prostorách Filozofické fakulty
v přednáškové místnosti E 309

PAULÍK, K. (ed.): Psychologické aspekty zvládání zátěže muži a ženami Ostrava: OU FF, 2012. 192 s. ISBN 978-80-7368-993-3

Ve středu 27. února 2013 zahájila katedra psychologie FF OU novou tradici. Toho dne totiž proběhl v aule křest knihy autorů z této katedry, na níž kromě editora prof. Karla Paulíka, CSc. spolupracovali Mgr. Alina Cogieľ, Ph.D., PhDr. Petr Saforek a PhDr. Anna Schneiderová, CSc.

Jeich odborná monografie se zabývá problematikou podobností a rozdílů mezi muži a ženami s důrazem na to, jak muži a ženy hodnotí a prožívají míru své zátěže spojenou s pracovním i mimopracovním životem, jak se v souvislosti s velikostí nároků chovají, jak na zátěž reagují ve snaze ji adaptivně zvládat a jak se při tom uplatňují některé osobnostní charakteristiky a postoje. V zájmu rozšíření poznatkové báze v dané oblasti se autoři zajímají zejména o charakteristiky osobnosti, u nichž lze předpokládat souvislosti s odolností vůči zátěži. K tomuto účelu autoři realizovali čtyři výzkumné sondy zaměřené na: (1) vliv maskulinity a feminity na copingové strategie; (2) zvládání zátěže spojené s výkonem profese a vysokoškolským studiem; (3) zvládání zátěže spojené se ztrátou zaměstnání; (4) uplatnění spirituality ve zvládání zátěže. Kniha byla vytvořena s podporou GAČR, grant č. 406/09/0729 „Psychologické aspekty zvládání zátěže mužů a žen“.

Laudatio ke knize pronesla PhDr. Martina Hřebíčková, DSc., přední česká badatelka v oboru psychologie a vedoucí vědecká pracovnice Psychologického ústavu Akademie věd České republiky. Kniha byla pokřtěna i za účasti druhého kmotra, doc. PhDr. Panajotise Cakirpaloglu, DrSc., z katedry psychologie Filozofické fakulty Palackého univerzity v Olomouci. S připomínkou latinského citátu „habent sua fata libelli“ popřáli oba kmotři právě vyšlé knize „dobrý osud“.

Zdeněk MLČÁK

NÁVŠTĚVA PHDR. MARTINY HŘEBÍČKOVÉ, DSC.

PhDr. M. Hřebíčková, DSc., zodpovídá

Foto: Zdeněk MLČÁK

Ve středu 27. února 2013 v aule PdF OU uspořádala katedra psychologie v rámci cyklu „Inspirativní osobnosti současné psychologie“ další setkání, tentokrát s PhDr. Martinou Hřebíčkovou, DSc. Tato významná česká psycholožka je v současné době vedoucí vědeckou pracovnicí Psychologického ústavu Akademie věd České republiky. Dlouhodobě se věnuje především zkoumání struktury osobnosti a těžištěm jejího zájmu je pětifaktorový model osobnosti. Zabývá se také diagnostikou osobnosti, sociální percepcí a

stereotypy. Publikuje odborné studie v domácích a zahraničních časopisech a patří k nejcitovanějším českým výzkumníkům v oboru psychologie. V odborné databázi ISI Web of Knowledge je pod jejím jménem uvedeno 51 odkazů, které byly 655krát citovány (bez autocitací), h – index = 10. V roce 2009 získala vědecký titul DSc. (doktor věd) udělovaný Akademií věd České republiky za závažné a originální práce důležité pro rozvoj bádání.

Pokračování na str. 11

NÁVŠTĚVA PHDR. MARTINY HŘEBÍČKOVÉ, DSc.

Mimo jiné je také autorkou knihy *Pětifaktorový model v psychologii osobnosti*. Přístupy, diagnostika, uplatnění. Praha: Grada, 2011. Při této příležitosti jsem jí položil několik otázek.

Martino, mohla bys, prosím, v krátkosti čtenářům Listů FF OU vysvětlit, co je podstatou přístupu, který je v současné psychologii zván Velká pětka neboli Big Five?

Psychologové se dlouhou dobu přeli, kolik vlastností a které jsou pro charakterizování osobnosti podstatné. Příznivci pětifaktorového modelu se domnívají, že správnou odpověď již našli. Při jejím hledání vycházeli z předpokladu, že všechny důležité vlastnosti jsou zachyceny v jazyce. Čím jsou jednotlivé vlastnosti významnější, tím častěji se uplatňují v každodenní komunikaci a jsou nejčastěji vyjádřeny přídavnými jmény, která můžeme najít ve slovnících. Proto je přístup také někdy označován jako lexikální. Ve všech lexikálních studiích je prvním úkolem sestavit co nejuplněnější seznam vlastností, které se v dalších fázích za účasti většího počtu posuzovatelů redukuje, tak, abychom vyselekovali relativně trvalé vlastnosti osobnosti, tzv. dispoziční deskriptory. Avšak ani v této fázi projektu nelze obsáhlý výčet dispozičních deskriptorů smysluplně interpretovat. Další redukci je třeba zjistit, zda vybraný soubor dispozičních deskriptorů netvoří nějakou jednodušší strukturu. Vhodným nástrojem pro řešení tohoto úkolu je statistická metoda – faktorová analýza. Získaný seznam několika set dispozičních deskriptorů se předloží několika stům respondentů, jejichž úkolem je na číselné stupnici zaznamenat, do jaké míry je každá z uvedených vlastností vystihuje. Na základě takto provedeného sebehodnocení pak faktorová analýza redukuje proměnné (v našem případě dispoziční přídavná jména) tak, že vlastnosti seskupí do určitého počtu faktorů. Je pozoruhodné, že v různých jazycích včetně češtiny se dispoziční přídavná jména seskupí do pěti významných faktorů, jejichž obsah lze shodně interpretovat a pro jejichž označení se vžilo pojmenování velká pětka (Big Five).

Jak si čtenáři Listů FF OU mohou představit konkrétní využití tohoto přístupu v psychologické praxi?

Paralelně s lexikálními výzkumy osobnosti začali Paul Costa a Robert McCrae pracovat na vývoji metod, které by charakteristiky obsažené v pětifaktorovém modelu spolehlivě měřily. Nejužívanějšími metodami jsou jejich NEO inventáře, které byly přeloženy také do češtiny. Vydavatelství Hogrefe Testcentrum vydalo dva NEO inventáře pro diagnostikování charakteristik obsažených v pětifaktorovém modelu. Jedná se o NEO pětifaktorový osobnostní inventář (NEO-FFI) a rozsáhlejší NEO osobnostní inventář (NEO-PI-R). Obě metody se používají nejen ve výzkumech, ale také v psychodiagnostice, např. v pracovní psychologii v rámci výběrových řízení na různých pozicích.

Vím, že jsi před nedávnem ukončila výzkum, ve kterém jsi pomocí tzv. Velké pětky zkoumala národní stereotypy a na kterém jako respondenti participovali i studenti Ostravské univerzity. Bylo z hlediska jeho výsledků něco, co Tě osobně překvapilo?

Výzkumný projekt, který jsme v poslední době řešili, se zabýval mimo jiné přesností národních stereotypů. Na základě charakteristik pětifaktorového modelu posuzovali respondenti pěti středoevropských zemí svého typického představitele (národní autostereotyp) a typické představitele sousedních zemí (národní heterostereotyp). Posouzení národních autostereotypů a heterostereotypů jsme pak porovnávali s tím, jak se posuzují reální lidé v daných zemích.

V rámci tohoto projektu jsme zkoumali také konzistenci národních stereotypů. Zajímalo nás, zda národní auto-

stereotypy a heterostereotypy posuzují lidé v různých částech ČR obdobně. Zjistili jsme, že studenti OU posuzují typického Poláka jinak, než vysokoškoláci z jiných částí ČR. Přisuzují jim více pozitivních vlastností. Svoji úlohu zde pravděpodobně sehrávají intenzivnější kontakty s Poláky. Zajímavé je ale to, že v jiných příhraničních oblastech jsme podobnou inkonzistenci nezaznamenali. Při posuzování heterostereotypu Němců, Rakušanů i Slováků nehraje roli, zda respondenti pocházejí z příhraničních oblastí či nikoliv. Při posuzování těchto národních heterostereotypů se respondenti, pocházející z různých částí ČR, shodují.

Mohla bys v souvislosti s přístupem Velké pětky charakterizovat cíle Tvého současného výzkumu?

Charakteristiky obsažené v pětifaktorovém modelu budu používat i v dalším výzkumném projektu, na kterém právě začínám pracovat. Hodlám oslovit mladé Vietnamce a sledovat, zda se jejich osobnostní vlastnosti podílejí na tom, jak se jim daří integrovat do české společnosti.

Býváš účastníkem skutečně prestižních mezinárodních psychologických konferencí. Jaké postavení má podle Tvého názoru česká a slovenská psychologie ve světě?

Nebudeme si nic nahlávat. Naše postavení ve světě je okrajové, zanedbatelné.

Děkuji Ti za rozhovor.

Zdeněk MLČÁK

PhDr. M. Hřebíčková, DSc., dokázala v aule PdF OU navodit příjemnou atmosféru
Foto: Zdeněk MLČÁK

IGOR JELÍNEK JIŽ POTŘETÍ V PARNÍKU „MEZI SVÝMA“

Do posledního místa zaplněný ostravský hudební klub Parník byl v první březnový čtvrtek dějištěm již třetího koncertního vystoupení programu „Mezi svýma“ s hlavními protagonisty Igorem Jelínkem, odborným asistentem katedry slavistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity, a jeho hudebním souputníkem Tomášem Pastrňákem. Přestože oba aktéři jsou zcela rozdílné muzikantské osobnosti, právě díky této skutečnosti je obsah projektu Mezi svýma zajímavou syntézou akustické hudby, a díky zahraničním hostům a interpretaci skladeb v polštině, ruštině a angličtině i pestrá jazykovou směsicí.

V úvodu vystoupil polský multiinstrumentalista Stanislaw Marinczenko, známý již z loňského vystoupení, v jehož podání a vlastním klavírním doprovodu zazněly polské písně, které vystřídal skladby Vladimíra Vysockého v osobitě interpretaci Igora Jelínka. Následoval hudební blok Tomáše Pastrňáka, jenž přednesl zhudebněné texty básníka Igora Malijevského, opěvující humornou formou lásku ve všech jejích podobách. Jeho vtipnou produkci ozvláštnil perkusista Roman Pluhař.

Naopak repertoár Igora Jelínka se nesl na vlně vlastní šansonové tvorby zpívané v češtině, ruštině a angličtině, s tématy milostného zklamání a rozčarování

Igor Jelínek a Stanislaw Marinczenko v přeplněném Parníku

foto: Leo Lissie VOIS

současnou společností. Hostem jeho hudebního bloku byla violistka Krystyna Bezecny-Przyhoda, sólistka klezmerové kapely Simcha, která vystoupila jak samostatně, tak společně s Igorem Jelínkem v interpretaci skladby *Don't let me bleed*.

Hlavním překvapením večera bylo vystoupení showmana Sevy Moskvina. Mladý muž, vizáží připomínající Ivánka

z kultovního filmu *Mrazík*, zahájil své vystoupení písní Louise Armstronga *What a wonderful world*, při níž natolik věrně napodobil vystoupení jazzové legendy, že všechny tváře posluchačů zářily úsměvem. Jeho parodické výstupy pokračovaly v ukázkě písně *Poker Face* od Lady Gaga a došlo i na píseň Ivana z pohádky *Mrazík*.

Umělec těšící se v Rusku velké popularitě dále prezentoval typickou interpretaci ruských písní z 30. let minulého století. Kdo Sevu Moskvina neviděl při jeho show, neuvěří, jakým skvělým hlasovým, komickým a instrumentálním uměním tento nadějný umělec disponuje.

Součástí koncertu byl i křest CD „Pervyje zapisi.“ V jeho samotném závěru zazněla píseň *Kaťuša* v německé verzi a jako přídavek legendární *Kalinka* v ruském originále.

Všichni vystupující si pěveckou vyzrálostí umocněnou skvělým hudebním doprovodem zcela podmanili přítomné posluchače, za což byli po zásluze odměněni dlouhotrvajícím „standing ovation“.

Jana BOLKOVÁ

zleva Igor Jelínek, Stanislaw Marinczenko, Seva Moskvina, Roman Pluhař a Tomáš Pastrňák
FOTO: Jakub LUKES

ZEMŘEL DOC. PAVEL PÁČL

27. února 2013 ve věku 81 let zemřel doc. PhDr. Pavel Pácl, CSc. Rozloučení s ním se konalo v sobotu 2. března 2013 v Havířově v úzkém kruhu rodiny.

Pavel Pácl nastoupil na katedru filozofie Filozofické fakulty Ostravské univerzity v roce 1992, tedy ve svých 60 letech, na prahu důchodového věku, a navíc po těžké nemoci. Přesto se dokázal už za dva roky habilitovat a stal se významnou odbornou i pedagogickou oporou týmu nově založené katedry filozofie. Svým docentským titulem, odbornou profilací a badatelskou činností zdaleka ne jen formálně zaštiťoval nově akreditované obory. Stal se nestorem katedry. Svým širokým rozhledem po celé řadě oborů, profesními zkušenostmi, ale i důrazem na exaktní metody vědecké práce systematicky pozvedal úroveň celé katedry. A lidskou moudrostí a laskavostí jako předseda státnicových komisí či redaktor sborníků přispíval ke klidné a tvořivé

atmosféře jak mezi učiteli, tak mezi studenty.

Pavel Pácl původně působil na Masarykově univerzitě v Brně jako vědecký pracovník katedry sociologie. Už tehdy se odborně specializoval na sociologii médií. Kolegové mu někdy s lehkou ironií předhazovali, že to, co je jiným mužům koníčkem, jemu se stalo povoláním – číst noviny a dívat se na fotbal... Pavel Pácl totiž ještě předtím pracoval v ostravském rozhlasovém studiu jako redaktor

a sportovní komentátor. Tam se také vepsal do veřejného povědomí jako autor textu písně pohotově reagující na jednu světodějnou událost – Dobrý den, majore Gagarine. A opravdu: zkušenost „starého rozhlasáka“ se u docenta Pácla projevovala při přednáškách ve velmi kultivovaném přednesu klasicky noblesního střihu – a redaktorská praxe zase ve vysokém stylu psaní a následně také v patřičných nárocích na studenty i kolegy.

Docent Pácl formálně ukončil práci na katedře po deseti letech, když dosáhl sedmdesátky. Ale jeho odcházení se ještě léta oddalovalo a prodlužovalo občasnými externími výukami a speciálními metodickými semináři. Nyní tedy odešel definitivně.

Katedra filozofie docentu Páclovi vděčí nejen za práci, kterou vykonal v tak důležité době – ale i za úroveň a styl.

Vladimír ŠILER

NOVINKY NAKLADATELSTVÍ ACADEMIA

Nepokradeš - Hana Kubátová - 28.3.2013

Knihy pojednává o náladách a postojích většinového slovenského obyvatelstva k židovské otázce v průběhu let 1938-1945. Autorka se ve své analýze zaměřuje především na hospodářské a sociální aspekty tzv. řešení židovské otázky na Slovensku. Zkoumá zainteresovanost slovenské společnosti na ekonomickém a sociálním vyloučení Židů, a to v kontextu celé škály reakcí veřejnosti na protizhidskou politiku státu: od spolupachatelství, přes apatii a nezájem o osud Židů, až po aktivní pomoc židovským spoluobčanům. Vychází v edici Historie.

268 str., DPC 285 Kč

Kapitál - Plaidoyer pro člověka - Reinhard Marx - 9.4.2013

Reinhard Marx, nejenom arcibiskup dříve trevírský, nyní mnichovský (od 20. 11. 2011 kardinál), ale i profesor sociálních nauk a společenských teorií na několika německých univerzitách, napsal knihu Kapitál. Záměrně ji tak nazval, protože je sám nejenom jmenovcem Karla Marxe, ale narodil se i ve stejném městě – v Trevíru. V knize, která je jakousi disputací, někdy polemickou, ale místy i uznalou (Karel Marx se v mnohém mý-

lil, v něčem měl však i pravdu, to z jeho textu vyplývá), zabývá se situací ekonomickou (rozvírajícími se nůžkami mezi bohatými a těmi ostatními, a to v celosvětovém měřítku, situací citovou, rozumovou, stavem víry a jejími vlivy i nevlivy na soudobý život – a v úhrnu a ve výsledku horuje pro návrat etiky a morálky do dnešního světa, protože HDP, rozpočty a další ukazatele na zlepšování kvality života současného člověka zdaleka nestačí, ba absence mravnosti může i při zlepšování ekonomických statistik stejně vést ke katastrofě. Arcibiskup Marx je téměř polyhistor, znale cituje a hodnotí filosofy, ekonomy, politiky, spisovatele atd. Mimochodem cituje i z textů (von Hayeka, A. Smithe a mnoha dalších), které buď nejsou tolik známé, anebo se ve prospěch jedné stránky jejich díla jako celek záměrně zamlčují. Přeložil Hanuš Karlach. Vychází v edici 21. století.

212 str., DPC 295 Kč

Židé na cestě - Joseph Roth - 12.3.2013

Knihy známého žurnalisty a prozaika Josepha Rotha (1894 - 1939) sleduje ve volně spojených reportážích putování Židů z evropského Východu do západní Evropy, do USA a do Palestiny. Autor, který se sám po většinu svého života pohyboval po evropských velkoměstech,

zasvěceně líčí situaci židovského pohyboval po evropských velkoměstech, obyvatelstva jak v původní vlasti, tj. v Rusku a ve východních částech bývalé rakousko-uherské monarchie, tak v západních velkoměstech, Vídni, Berlíně a Paříži, zamýšlí se též nad perspektivami židovského osídlování Palestiny. Text se skládá z původních reportáží publikovaných poprvé ve druhé polovině dvacátých let a ze dvou doslovů k vydáním z druhé poloviny let třicátých. Od mírného optimismu původního textu se nálada mění takřka v beznaděj posledního doslovu. I z toho důvodu je kniha zajímavým a dodnes čtivým dokumentem vývoje a „cesty“ evropské společnosti v posledním desetiletí před druhou světovou válkou. Vychází v edici Historie.

104 str., DPC 250 Kč

Božská komedie - Dante Alighieri - 18.3.2013

DOTISK

640 str., DPC 495 Kč

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost - 9.4.2013

DOTISK

DPC 195 Kč

Připravila Eva MRHAČOVÁ

Britské listy

DENÍK O VŠEM, O ČEM SE V ČESKÉ REPUBLICE PŘÍLIŠ NEMLUVÍ

15.2.2013

Nechci dávat knížecí rady, ale...

Jan Čulík

Čeští politikové skutečně „zavlekli českou ekonomiku do područí mezinárodního kapitálu“, jak by kdysi napsalo komunistické Rudé právo (bohužel je to pravda), ale situace nemusí být beznadějná. Bohužel by ovšem k tomu bylo potřeba, aby v České republice vládli politikové bez ideologické omezenosti a takoví, kteří budou usilovat o obecný prospěch společnosti, nikoliv jen o svůj prospěch osobní.

Na Západě, především v současnosti ve Velké Británii, ale k této iniciativě se přidávají i jiné země, velmi silně odpor proti tomu, že si globalizační firmy odvádějí zisky ze zemí, v nichž operují, jinam.

Připravují se mezinárodně zákony, které mají přimět globalizační firmy, aby platily daně přímo v zemích, v nichž podnikají. Proč se nemůže Česká republika podílet aktivně na této iniciativě?

Nejsem ekonom a nedovolil bych si tedy dělat nějaké ekonomické rady. Pár desítek let ale sleduju, jakým způsobem se vede ekonomická politika na lokální úrovni v Británii, a, ano, existuje systém daňových i jiných pobídek, možnost získávání grantů a investic do začátku, pro místní, domácí firmy. Není přece nijak vyloučeno, aby byly začínající malé firmy daňově i jinak státem zvýhodněny do doby, než se na trhu etablojí. Antimonopolní úřad má právo zavést opatření proti dumpingovým cenám, jejichž cílem je zlikvidovat konkurenci. Není pravda, že nic nejde.

Je ovšem fakt, že mají-li české firmy úspěch, musejí se snažit fungovat na globálním trhu. To dnes funguje i na místní úrovni. Včera jsem jel v Glasgow taxíkem a v rozhovoru mi taxíkář prozradil, že jeho bratr vede místní firmu, specializující se na výrobu elektrické energie z obnovitelných zdrojů. Říkal, že má velké množství zakázek v zahraničí, prodává především do Brazílie, na Blízký východ i do středovýchodní Evropy. To je dnes konkurenční prostředí, jemuž se musejí české firmy vyrovnat.

K tomu ovšem je zapotřebí znalosti cizího prostředí i jazyků.

Poradci vlády by měli být dobří ekonomové, ovšem ideologové z pražské VŠE to nevytrhnou.

Hlavním problémem České republiky je bohužel stále znovu a znovu řešené trauma komunismu, jak to koneckonců dokazuje i nedávná diskuse o Janu Palachovi a významu Pražského jara zde na Britských listech.

Veškeré dnešní problémy jsou v ČR nazírány pořád z ideologického hlediska, volnotržní řešení je považováno za „jediné možné“, a to v době, kdy se paradoxně kapitalismus volné ruky celosvětově rozkládá.

Říkám to už léta: neustálé nálepkování oponentů, že to jsou třeba „bolševici“, je z mezinárodního hlediska nepochopitelné a českou společnost to nesmírně ochromuje, protože si ze strachu, že bude člověk onálepковán, že se chová jinak než stádo, zakazuje nová, originální řešení, která jsou v jiných společnostech naprostým základem rozvoje společnosti. Televize BBC v těchto týdnech vysílala pozoruhodný seriál *The Genius of Invention*, o sériích nejvýznamnějších vynálezů, které za posledních 150 let změnilly svět. Seriál se také zabýval mechanismem toho, co vede lidi k vymyšlení originálních řešení, i podmínkami, jichž je zapotřebí, aby byl vynález společností přijat. Těžko vymyslí nové věci společnost, v níž je kdokoliv, kdo přijde s jinou myšlenkou, označován za „bolševika“. Mimo Českou republiku je takový diskurs naprosto nepochopitelný a nesrozumitelný. Ochromující. Protože konkurence tyto zábrany nemá.

Skutečným řešením mohou být pouze originální, inteligentní inovace. Nápad, který nejsou ideologickými řešeními. Jak svázání konvencí jsou čeští politikové, dokázal zrovna včera Karel Schwarzenberg, když tvrdil, že když Česko nevyšle vojáky do Mali, „stane se nedůvěryhodným“.

Jan Čulík

Musí však Česko skutečně podlézat tomu, co pan Schwarzenberg chybně považuje za jediný možný zahraničněpolitický diskurs? Nemůže hodnotit situaci podle vlastních zájmů a nalézat, spolu se spojenci, kteří mají s Českem společnou řeč, vlastní řešení?

V této situaci mi nezbývá než znovu upozornit na analýzu profesora Martina Myanta, jednoho z nejuznávanějších mezinárodních odborníků na českou a středoevropskou ekonomickou situaci, který varoval, že politika škrtnutí současné české vlády je zcela nesmyslná.

To, co Česko potřebuje k hospodářskému oživení, je podle Myanta toto:

Vláda, která by se opravdu starala o fiskální odpovědnost a o dlouhodobou budoucnost své země, by udržovala, anebo zvýšila, investiční výdaje do této budoucnosti. Vydávala by peníze v oblastech, jejichž rozvoj je životně důležitý pro budoucnost a tyto výdaje by financovala přijetím určitého zvýšení státního dluhu, anebo přechodem k daňovému systému, jaký mají rozvinutější země. Je možno připustit, aby v době deprese míra státního dluhu vzrostla, dluh zase poklesne, jakmile hospodářský růst přinese vyšší daňové příjmy. Pokud vláda bude škrtnat v oblastech, jejichž rozvoj je životně důležitý pro hospodářskou budoucnost země, návrat hospodářské konjunktury tím jen odsune do daleka.

Připravila Eva MRHAČOVÁ